

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 15.2.2011.
COM(2011) 60 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

ES plāns par bērnu tiesībām

SATURS

Ievads	3
1. Vispārīgie principi.....	4
1.1. Padarīt bērnu tiesības par ES pamattiesību politikas neatņemamu sastāvdaļu	4
1.2. Uz pierādījumiem balstītas politikas pamata izveide.....	5
1.3. Sadarbība ar ieinteresētajām personām.....	5
2. Ceļā uz konkrētu ES rīcību bērnu labā.....	5
2.1. Bērniem draudzīga tiesu sistēma.....	5
2.2. Mērķtiecīga ES rīcība neaizsargātu bērnu aizsardzībai	8
2.3. Bērni ES ārējās darbībās	12
3. Bērnu līdzdalības un informētības veicināšana.....	14
Secinājums	15

IEVADS

Bērnu tiesību veicināšana un aizsardzība ir viens no tiem ES mērķiem, kuriem Lisabonas līgumā ir veltīta vēl lielāka uzmanība. Proti, Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 3. punktā tagad ir viennozīmīgi noteikts, ka Eiropas Savienībai ir jāveicina bērnu tiesību aizsardzība. Turklāt bērnu tiesības ir nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā¹. Hartas 24. pantā ir atzīts, ka bērni ir neatkarīgi un autonomi tiesību īpašnieki. Tajā ir arī noteikts, ka visās darbības, kas attiecas uz bērniem, valsts iestādēm un privātām iestādēm pirmkārt jāņem vērā bērna intereses.

Bērnu tiesību veicināšana ir arī starptautisko saistību rezultāts. Visas ES dalībvalstis ir ratificējušas Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bērnu tiesībām (*UNCRC*)². *UNCRC* standartiem un principiem arī turpmāk jākalpo par vadlīniju ES politikai un darbībām, kuras ietekmē bērnu tiesības. Komisija 2006. gadā ar paziņojumu „Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām”³ izstrādāja pamatu bērnu tiesību veicināšanai un aizsardzībai savā iekšējā un ārējā politikā. Tādējādi Komisija izveidoja struktūras⁴, lai stiprinātu ES iestāžu spējas risināt bērnu tiesību jautājumus, liekot pamatus uz pierādījumiem balstītai politikai un uzlabojot mijiedarbību ar ieinteresētajām personām.

Ņemot vērā Lisabonas līgumā un Pamattiesību hartā ietvertās stingrās un pastiprinātās saistības bērnu tiesību jomā, Komisija uzskata, ka ir pienācis laiks palielināt apgriezienu bērnu tiesību jomā un pārvērst politiskos mērķus konkrētā rīcībā. Stratēģijā „Eiropa 2020”⁵ ir izklāstīts redzējums par 21. gadsimta Eiropu, kurā šodienas bērniem būs labāka izglītība un piekļuve pakalpojumiem un resursiem, kas tiem vajadzīgi, lai viņi kļūtu pieauguši un vēlāk vadītu Eiropu 22. gadsimtā. Tāpēc Komisija ar šo paziņojumu atbalsta „ES plānu par bērnu tiesībām”. Šā plāna nolūks ir atkārtoti apstiprināt visu ES iestāžu un visu dalībvalstu stingro apņemšanos veicināt, aizsargāt un ievērot bērnu tiesības visās attiecīgajās ES politikas jomās un pārvērst šo apņemšanos konkrētos rezultātos. ES politika, kas tieši vai netieši ietekmē bērnus, nākotnē ir jāizstrādā, jāīsteno un jāuzrauga, ņemot vērā bērna interešu principu, kas nostiprināts ES Pamattiesību hartā un ANO Konvencijā par bērna tiesībām.

Šis ES plāns par bērnu tiesībām balstās uz plašas sabiedriskas apspriešanas⁶ rezultātiem, un tajā ir ņemtas vērā vajadzības un bažas, ko bērni no visām ES dalībvalstīm pauda atsevišķas, mērķorientētas aptaujas gaitā⁷. Šajā plānā ņemti vērā arī provizorisks rezultāti, kas gūti

¹ Eiropas Savienības Pamattiesību harta, OV C 83, 30.3.2010., 389.–403. lpp.

² Pieejamas tīmekļa vietnē <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>. *UNCRC* Fakultatīvo protokolu par bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos ir ratificējušas visas ES dalībvalstis, izņemot Igauniju. Fakultatīvo protokolu par bērnu tirdzniecību, bērnu prostitūciju un bērnu pornogrāfiju ir ratificējušas visas ES dalībvalstis, izņemot Čehiju, Īriju, Luksemburgu, Maltu un Somiju.

³ Komisijas paziņojums: Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām, COM(2006) 367 galīgā redakcija; tas pieejams tīmekļa vietnē

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0367:FIN:LV:PDF>.

⁴ Eiropas forums par bērna tiesībām un tā vadības grupa, Komisijas starpdienestu darba grupa, Komisijas koordinators bērnu tiesību jautājumos.

⁵ Komisijas paziņojums „Eiropa 2020 – Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”, COM(2010) 2020 galīgā redakcija; tas pieejams tīmekļa vietnē

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:LV:PDF>.

⁶ Papildus sabiedriskās apspriešanas rezultātiem (tie pieejami tīmekļa vietnē

http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/news_consulting_0009_en.htm) šā paziņojuma pamatā ir arī rezultāti, kas gūti, mērķtiecīgi apspriežoties ar ekspertiem no konkrētām politikas jomām.

⁷ *Eurobarometer* kvalitatīvs pētījums par bērnu tiesībām (2010. gada oktobris), pieejams tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/quali/ql_right_child_sum_en.pdf.

novērtējumā par ES instrumentu ietekmi uz bērnu tiesībām. Eiropas Parlaments⁸, Reģionu komiteja⁹, Ekonomikas un sociālo lietu komiteja un Eiropas Padome¹⁰, kā arī svarīgas ieinteresētās personas, piemēram, *UNICEF*, bērnu tiesībsargi dalībvalstīs un pilsoniskā sabiedrība ir snieguši savu ieguldījumu šā paziņojuma sagatavošanā, cita starpā darbojoties arī Eiropas forumā par bērnu tiesībām¹¹.

ES plānā par bērnu tiesībām ir izklāstīti vispārīgi principi, ar kuriem jānodrošina, ka ES rīcība kalpo par paraugu, lai garantētu to Pamattiesību hartas un *UNCRC* noteikumu ievērošanu, kuri attiecas uz bērnu tiesībām. Turklāt šis plāns pievēršas vairākām konkrētām darbībām jomās, kurās ES var dot reālu pievienoto vērtību, piemēram, bērniem draudzīga tiesu sistēma, to bērnu aizsardzība, kuri atrodas neaizsargātās situācijās, un vardarbības pret bērniem apkarošana gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās.

1. VISPĀRĪGIE PRINCIPI

Lai īstenotu ES saistības bērnu tiesību jomā, ir vajadzīga konsekventa pieeja visās attiecīgajās ES darbībās. Šo mērķi var sasniegt, izmantojot Līgumus, Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un ANO Konvenciju par bērna tiesībām (*UNCRC*) kā kopēju pamatu visām ES darbībām, kas attiecas uz bērniem. „Bērnu tiesību perspektīva” jāņem vērā visos ES pasākumos, kas skar bērnus.

1.1. Padarīt bērnu tiesības par ES pamattiesību politikas neatņemamu sastāvdaļu

Komisijas 2010. gada 19. oktobrī pieņemtajā stratēģijā Pamattiesību hartas efektīvai īstenošanai¹² ir noteikts, ka Komisijai, izmantojot „**pamattiesību pārbaudes**” metodi, jau agrīnā posmā ir jānodrošina, ka tās tiesību aktu priekšlikumi vienmēr pilnībā atbilst Pamattiesību hartā garantētajām pamattiesībām. Saskaņā ar šo stratēģiju Komisija sadarbojas ar Eiropas Parlamentu un Padomi, lai nodrošinātu, ka arī likumdošanas procesa gaitā iesniegtie grozījumi pilnībā atbilst Pamattiesību hartai. Komisija sadarbojas arī ar dalībvalstīm, lai panāktu, ka tās ievēro Pamattiesību hartu, tām transponējot ES tiesību aktus valsts tiesību aktos saskaņā ar hartas 51. panta 1. punktu.

Pamattiesību hartas 24. pantā garantētās bērnu tiesības ir vienas no pamattiesībām, kas ir skaidri minētas Komisijas stratēģijā. Tādējādi tās ir iekļautas regulārajā „pamattiesību pārbaudē”, ko Komisija piemēro attiecīgajiem ES tiesību aktu projektiem.

Kā norādīts paziņojumā par stratēģiju Pamattiesību hartas efektīvai īstenošanai, Komisija ir izstrādājusi mehānismus, **lai uzraudzītu tiesību aktu projektu atbilstību hartai**. Lai labāk

⁸ Eiropas Parlamenta 2008. gada 16. janvāra rezolūcija (2007/2093 INI): Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām; tā pieejama tīmekļa vietnē <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0012+0+DOC+XML+V0//LV>.

⁹ Reģionu komitejas atzinums „Eiropas Savienības vietējo un reģionālo pašvaldību sadarbība bērna tiesību aizsardzības jomā”, OV C 267, 1.10.2010., 46.–51. lpp.; Reģionu komitejas atzinums „Komisijas paziņojums: Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām”, OV C 146, 30.6.2007., 58.–62. lpp.

¹⁰ Eiropas Padomes reakcija uz apspriežu dokumentu: Eiropas Komisijas apspriedes par bērnu tiesībām; tā pieejama tīmekļa vietnē http://www.coe.int/T/TransversalProjects/Children/News/EU%20Consultation%20paper%20final_en.pdf.

¹¹ Eiropas forumā par bērnu tiesībām (to izveidoja Komisija 2007. gadā Vācijas prezidentūras laikā) ir apvienojušies pārstāvji no dalībvalstīm, Eiropas Parlamenta, Reģionu komitejas, Ekonomikas un sociālo lietu komitejas, Eiropas Padomes, *UNICEF*, valstu novērošanas centriem bērnu jautājumos, bērnu tiesībsargiem un pilsoniskās sabiedrības, kā arī citas ieinteresētās personas.

¹² Stratēģija Pamattiesību hartas efektīvai īstenošanai Eiropas Savienībā, COM(2010) 573 galīgā redakcija, 2010. gada 19. oktobris; tā pieejama tīmekļa vietnē <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0573:FIN:LV:PDF>.

novērtētu savu priekšlikumu ietekmi uz pamattiesībām, tostarp bērnu tiesībām, Komisija ir sagatavojusi darbības vadlīnijas, kas ļaus Komisijas dienestiem pārbaudīt kādas iniciatīvas ietekmi uz pamattiesībām, tostarp bērnu tiesībām, un izvēlēties risinājumu, ar kuru vislabāk ņem vērā bērna intereses. Šīs darbības vadlīnijas aptver jautājumus, kas izklāstīti „pamattiesību pārbaudes lapā”, par kuru tika paziņots stratēģijā Pamattiesību hartas efektīvai īstenošanai. Komisija piedāvās arī praktiskas iekšējas mācības par bērnu tiesībām un citām pamattiesībām, kas jāstiprina, un turpinās veicināt pamattiesību ievērošanas kultūru. Komisija arī turpinās uzmanīgi sekot darbam, ko veic ANO Bērnu tiesību komiteja, interpretējot *UNCRC* noteikumus. Vajadzības gadījumā attiecīgo tiesību aktu priekšlikumu paskaidrojumu rakstos tiks izskaidrots, kā priekšlikumu izstrādē tika ņemti vērā ar bērnu tiesībām saistīti apsvērumi.

1.2. Uz pierādījumiem balstītas politikas pamata izveide

Pieredze, kas gūta, īstenojot 2006. gada paziņojumu, ir atklājusi **uzticamu, salīdzināmu un oficiālu datu ievērojamu trūkumu**. Tas ir nopietns šķērslis patiesas, uz pierādījumiem balstītas politikas izstrādei un īstenošanai. Viena no galvenajām problēmām ir esošo uzraudzības sistēmu uzlabošana, ar bērnu tiesībām saistītu politikas mērķu noteikšana un to ietekmes uzraudzība. Prioritārā kārtā jānovērš trūkumi zināšanās par neaizsargātāko bērnu grupu situāciju un vajadzībām. Šajā saistībā ir nepieciešams arī vairāk informācijas par metodēm, lai nepieļautu noziegumus pret bērniem.

Komisija sadarbosies ar attiecīgajām organizācijām un iestādēm, lai **apkopotu pamatdatus** un informāciju ar nolūku vadīt lēmumu pieņemšanu. Process balstīsies uz šajā jomā līdz šim veikto darbu, tostarp uz ES Pamattiesību aģentūras veiktā rādītāju pētījuma rezultātiem¹³. Pēc Komisijas lūguma šos rādītājus izstrādāja, lai mērītu, kā Eiropas Savienībā tiek īstenotas, aizsargātas, ievērotas un veicinātas bērnu tiesības. Rādītāji ir paredzēti, lai vadītu Pamattiesību aģentūras datu vākšanas un pētniecības darbu, ļaujot tai izstrādāt uz pierādījumiem balstītus atzinumus un atbalstīt ES iestādes un dalībvalstis konkrētu pasākumu īstenošanā vai formulēšanā.

1.3. Sadarbība ar ieinteresētajām personām

Komisija turpinās sadarboties un risināt dialogu ar visām ieinteresētajām personām regulāri notiekošā **Eiropas foruma par bērnu tiesībām** ietvaros.

Pastāv dažādas institucionālas un politiskas struktūras, kuru mērķis ir aizsargāt un veicināt bērnu tiesības dalībvalstīs. Kaut arī visas ES dalībvalstis ir atzinušas nepieciešamību veidot ar bērnu tiesībām saistītu politiku, tomēr institucionālie mehānismi, kas paredzēti politikas izstrādei un īstenošanai šajā jomā, ir atšķirīgi. Komisija, pilnībā ievērojot subsidiaritātes principu, turpinās atbalstīt dalībvalstu centienus, sekmējot labākās prakses apmaiņu, sadarbību un saziņu ar un starp valstu iestādēm, kas atbild par bērnu tiesību aizsardzību un veicināšanu.

2. CEĻĀ UZ KONKRĒTU ES RĪCĪBU BĒRNU LABĀ

2.1. Bērniem draudzīga tiesu sistēma

Padarīt tiesu sistēmu Eiropā bērniem draudzīgāku ir viena no svarīgākajām darbībām saskaņā ar ES plānu par bērnu tiesībām. Tā ir joma ar lielu praktisku nozīmi, kurā Eiropas Savienībai

¹³ Bērnu tiesību aizsardzības, ievērošanas un veicināšanas rādītāju izstrāde Eiropas Savienībā. Pētījums ir pieejams tīmekļa vietnē http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/RightsofChild_summary-report_en.pdf.

atbilstoši Līgumiem ir pilnvaras ar ES likumdošanas palīdzību pārvērst bērnu tiesības realitātē. Tādēļ Komisijas rīcības plānā, ar ko īsteno Stokholmas programmu¹⁴, šis aspekts ir uzsvērts attiecībā uz 2010.–2015. gada laikposmu.

Bērniem var nākties saskarties ar tiesu sistēmu vairākos veidos, piemēram, kad viņu vecāki šķiras vai nespēj vienoties par aizgādības tiesībām, kad bērni izdara likumpārkāpumus, ir noziegumu liecinieki vai cietušie vai kad viņi meklē patvērumu. Ja bērni saskaras ar tiesu sistēmām, kas nav bērniem draudzīgas, viņu tiesības var tikt daudzējādā veidā ierobežotas vai pārkāptas.

Bērni var saskarties ar šķēršļiem saistībā ar juridisko pārstāvību vai tiesībām tikt uzklautiem tiesā. Arī informācija, kas bērniem un viņu pārstāvjiem ir vajadzīga, lai tiesas procesos izmantotu savas tiesības vai aizsargātu savas intereses, var būt nepietiekama. Pret bērniem varētu izturēties kā pret pieaugušajiem, ne vienmēr sniedzot viņiem īpašas garantijas atbilstoši viņu vajadzībām un neaizsargātībai, un bērniem varētu būt grūtības apieties ar šo situāciju. Efektīva **piekļuve tiesu sistēmai** un līdzdalība administratīvajās un tiesu procedūrās ir pamatprasības, lai nodrošinātu bērnu tiesisko interešu aizsardzību augstā līmenī.

Tiesās izskatāmie ģimenes strīdi var negatīvi ietekmēt bērnu labklājību. Bērniem, kuri ir nošķirti no viena no vecākiem vai abiem vecākiem, ir jāatļauj regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā viņu interesēm¹⁵. Civillietas, īpaši pārrobežu prāvas, kuru iemesls ir laulības šķiršana vai laulāto atšķiršana, varētu ierobežot šīs tiesības. Īpaši to tiesvedību gaitā, kuru mērķis ir noteikt vecāku atbildību, bērni var kļūt ķīlniekiem garos pārrobežu juridiskos strīdos starp agrākajiem partneriem. Ar ES tiesību aktiem¹⁶ ir jau atvieglināta spriedumu par vecāku atbildību atzīšana un izpilde. Atbilstīgas **informācijas sniegšana** bērniem un vecākiem par viņu tiesībām saskaņā ar ES un valstu tiesību aktiem ir priekšnoteikums, lai viņi spētu aizstāvēt savas tiesības tiesas prāvās ģimenes tiesību jomā. Informācijai jābūt viegli pieejamai un jāsniedz skaidras norādes par attiecīgajām procedūrām. Sadarbībā ar dalībvalstīm Komisija izstrādās un regulāri atjauninās informatīvas faktu lapas par ES un valstu tiesību aktiem par uzturēšanas saistībām, starpniecību un spriedumu par vecāku atbildību atzīšanu un izpildi. Attiecībā uz **bērnu nolaupīšanu, ko veic vecāki**, Komisija īpašu uzmanību veltīs informācijai, kuru sniedzis Eiropas Parlamenta vidutājs vecāku veiktas starptautiskas bērnu nolaupīšanas lietās.

Ar civilstāvokli saistītu dokumentu reģistrācija un atzīšana ir svarīga, lai noteiktu bērnu tiesības. Jā bērni un viņu vecāki pārvietojas ES iekšienē un viņiem šādi dokumenti jāizmanto citā dalībvalstī, viņi bieži saskaras ar dārgām un laikietilpīgām šo dokumentu atzīšanas prasībām (tostarp dokumentu tulkošanu un autentiskuma apliecinājumu), kas apgrūtina piekļuvi tiesu sistēmai. Tāpēc Komisija ir uzsākusi sabiedrisku apspriešanu par veidiem, kā atvieglināt civilstāvokli apliecinājošu dokumentu radīto seku savstarpēju atzīšanu Eiropas Savienībā, lai 2013. gadā ierosinātu ES līmeņa pasākumus¹⁷.

¹⁴ Komisijas paziņojums par brīvības, drošības un tiesiskuma telpas nodrošināšanu Eiropas pilsoņiem: Stokholmas programmas īstenošanas rīcības plāns, COM(2010) 171 galīgā redakcija. Paziņojums ir pieejams <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0171:FIN:LV:PDF>.

¹⁵ Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 24. panta 3. punkts.

¹⁶ Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu, OV L 338, 23.12.2003., 1.–29. lpp.

¹⁷ Komisijas Zaļā grāmata „Mazāk administratīvo formalitāšu pilsoņiem: publisko dokumentu brīvas aprites un civilstāvokļa aktu atzīšanas veicināšana.” COM(2010) 747 galīgā redakcija. Tā ir pieejama tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/com_2010_747_en.pdf.

To bērnu tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu tiesā, pret kuriem ierosināta **krimināllieta**, paredz privātās dzīves aizsardzību, tiesības tikt informētiem par izvirzītajām apsūdzībām, bērna vecumam un briedumam pielāgotu tiesvedību, kā arī tiesisko palīdzību un juridisko pārstāvību. Tas īpaši svarīgi ir tad, ja tiesvedības valoda nav bērna dzimtā valoda. Eiropas Savienība 2010. gadā pieņēma **noteikumus par mutisko un rakstisko tulkojumu**, kuri nodrošina, ka visas personas, tostarp bērni, informāciju par savām tiesībām kriminālprocesos saņem viņiem saprotamā veidā¹⁸. Komisija īsteno savu darba programmu, lai stiprinātu kriminālprocesos aizdomās turētu vai apsūdzētu personu, tostarp bērnu, **procesuālās tiesības**. 2011. gadā Komisija iesniegs priekšlikumu, kurā iekļauti noteikumi ar mērķi nodrošināt piekļuvi advokātam, un priekšlikumu par ieslodzīto tiesībām sazināties ar ģimenes locekļiem, uzticamām personām, darba devējiem un konsulārajām iestādēm. Īpaša uzmanība jāvelta aizdomās turētām vai apsūdzētām personām, kuras nevar saprast vai izsekot tiesas procesu saturam vai būtībai, piemēram, sava vecuma vai garīgā vai fiziskā stāvokļa dēļ. 2012. gadā Komisija iesniegs tiesību aktu priekšlikumu par **īpašiem aizsargpasākumiem neaizsargātām aizdomās turētām vai apsūdzētām personām**. Šis pasākums būs ļoti svarīgs, lai nodrošinātu bērniem draudzīgu tiesu sistēmu.

Bērni, kam piemērots apcietinājums un kuri ievietoti aizturēšanas iestādēs, ir īpaši pakļauti vardarbības un ļaunprātīgas izturēšanās riskam¹⁹. Starptautiskajā līmenī pastāv vairāki pamatprincipi par izturēšanos pret bērniem, kuriem piemērota brīvības atņemšana²⁰. Bērnu aizturēšana jāpiemēro kā galējais līdzeklis un uz īsāko atbilstīgo laiku²¹.

Kriminālprocesos bērni bieži piedalās kā **neaizsargāti liecinieki vai cietušie**. Viņus var ļaunprātīgi izmantot noziedzīgu darbību veikšanai, piemēram, kā nelegālu narkotiku pārvadātājus. Tāpēc jāievieš juridiski un praktiski noteikumi, lai nepieļautu nevajadzīgas vairākkārtējas nopratināšanas un samazinātu negatīvo pieredzi, ko bērni gūst kriminālprocesos. Bērniem, kuri kļuvuši par cietušajiem noziedzīgos nodarījumos, jāsniedz iespēja aktīvi piedalīties kriminālprocesos, lai ņemtu vērā viņu liecību. Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) instrumentu (īpaši videokonferenču) izmantošana var ļaut cietušajiem bērniem aktīvi piedalīties tiesas procesos, vienlaikus neradot tiešu saskari ar apsūdzētajām personām. Cietušajiem bērniem jāsaņem piemērots atbalsts, kas ļauj viņiem pārvarēt pārdzīvoto, kā arī atlīdzība par viņiem nodarīto kaitējumu.

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Direktīva 2010/64/ES par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā, OV L 280, 26.10.2010., 1.–7. lpp.

¹⁹ Pinheiro, P. „World Report on Violence Against Children”, United Nations, Geneva, 2006., 195.–199. lpp. Pieejamas tīmekļa vietnē <http://www.unviolencestudy.org/>.

²⁰ Skatīt, piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijas Noteikumus par to nepilngadīgo personu aizsardzību, kurām atņemta brīvība, Ģenerālās Asamblejas 1990. gada 14. decembra Rezolūcija 45/113. Tie pieejami tīmekļa vietnē http://www2.ohchr.org:80/english/law/res45_113.htm; Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikumu Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas ieslodzījuma vietu noteikumiem, 2006. gada 11. janvāris. Tas pieejams tīmekļa vietnē <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.

²¹ Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par bērna tiesībām 37. pants.

Darbības

Atbilstīgi savai politikai civiltiesību un krimināltiesību jomā un saskaņā ar savu stratēģiju Pamattiesību hartas efektīvai īstenošanai Komisija sekmēs to, ka tiesu sistēmas Eiropas Savienībā kļūst bērniem draudzīgākas, proti, īstenojot šādus pasākumus:

1. pieņemt 2011. gadā priekšlikumu direktīvai par cietošo tiesībām, ar kuru pastiprina neaizsargātu cietušo, tostarp bērnu, aizsardzību;
2. iesniegt 2012. gadā priekšlikumu direktīvai par īpašiem aizsargpasākumiem neaizsargātām aizdomās turētām vai apsūdzētām personām, tostarp bērniem;
3. pārskatīt līdz 2013. gadam ES tiesību aktus, ar kuriem atvieglo spriedumu par vecāku atbildību atzīšanu un izpildi, lai atbilstoši bērnu interesēm nodrošinātu, ka spriedumus var atzīt un izpildīt pēc iespējas ātrāk, un vajadzības gadījumā ieviest kopīgus minimuma standartus;
4. veicināt to, ka tiek piemērotas Eiropas Padomes 2010. gada 17. novembra pamatnostādnes par bērniem draudzīgu tiesu sistēmu²², un ņemt vērā šīs pamatnostādnes turpmākajos juridiskajos instrumentos civiltiesību un krimināltiesību jomā;
5. atbalstīt un sekmēt Eiropas līmenī tiesnešu un citu speciālistu apmācību pasākumus par bērnu optimālu līdzdalību tiesu sistēmās.

2.2. Mērķtiecīga ES rīcība neaizsargātu bērnu aizsardzībai

Dažas bērnu grupas ir īpaši neaizsargātas, un šo bērnu dzīvība un labklājība ir vairāk apdraudētas sociālu, politisku un saimniecisku faktoru dēļ. Piemēram, to bērnu gadījumā, kuri uzaug nabadzībā un sociālā atstumtībā²³ (ko bieži pavada narkotiku lietošana), varbūtība ir mazāka, ka viņiem ir labas sekmes skolā un laba fiziskā un garīgā veselība²⁴. Pastāv arī lielāka varbūtība, ka šie bērni nonāk konfliktā ar tiesu sistēmu. To **bērnu vajadzības, kuri pakļauti nabadzības un sociālās atstumtības riskam**, būs izskatītas Komisijas ieteikumā par bērnu nabadzību, kurā tiks izklāstīti kopīgi principi un ierosināti efektīvi uzraudzības līdzekļi, lai novērstu bērnu nabadzību un cīnītos pret to saskaņā ar Eiropas platformu cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību.

Arī **bērnu invalīdu** gadījumā ir lielāka varbūtība, ka viņu tiesības varētu tikt pārkāptas, un šiem bērniem ir jāsaņem un viņi ir pelnījuši īpašu aizsardzību²⁵.

Bērnu labklājību var nodrošināt tikai tādā sabiedrībā, kurā nav vardarbības un bērnu ļaunprātīgas izmantošanas un ekspluatācijas. Komisija 2010. gada martā pieņēma divus

²² Eiropas Padomes Ministru komitejas 2010. gada 17. novembrī pieņemtās pamatnostādnes par bērniem draudzīgu tiesu sistēmu. Tās pieejamas tīmekļa vietnē <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1705197&Site=CM>.

²³ Skatīt Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un vienlīdzīgu iespēju ģenerāldirektorāta ziņojumu „Bērnu nabadzība un labklājība Eiropas Savienībā: pašreizējā situācija un turpmākā rīcība”, 2008. gada 28. februāris; ziņojums pieejams tīmekļa vietnē <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=751&langId=en&pubId=74&type=2&furtherPubs=yes>.

²⁴ Komisijas paziņojums „Solidaritāte veselības jomā: Nevienlīdzības samazināšana veselības jomā ES”, COM(2009) 567 galīgā redakcija; pieejams tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/socio_economics/documents/com2009_lv.pdf.

²⁵ Komisijas paziņojums „Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010.–2020.): atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem”, COM(2010) 636 galīgā redakcija; pieejams tīmekļa vietnē <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:LV:PDF>.

priekšlikumus direktīvām, kuru mērķis ir pastiprināt dažu visneaizsargātāko bērnu grupu aizsardzības regulējumu, proti, to bērnu aizsardzībai, kuri ir **seksuālas izmantošanas un cilvēku tirdzniecības upuri**. Cilvēku tirdzniecības jomā ir svarīgi, ka pilnībā tiek ņemtas vērā bērnu specifiskās vajadzības, izstrādājot turpmāko politiku šajā jomā, jo īpaši saskaņā ar cilvēku tirdzniecības apkarošanas integrēto stratēģiju, kas tiks pieņemta 2012. gadā.

Attiecībā uz **bērnu, kuri meklē patvērumu**, aizturēšanu administratīvos nolūkos ir minams, ka Komisija ir strādājusi, lai virzītu savus 2008. un 2009. gada priekšlikumus, ar kuriem groza ES tiesību aktus patvēruma jomā. Saskaņā ar šiem priekšlikumiem ir aizliegts aizturēt bērnus, izņemot gadījumus, kad tas ir viņu interesēs, un tikai pēc visrūpīgākā visu iespējamo alternatīvu novērtējuma. Turklāt ir ieviesti vairāki vajadzīgi aizsargpasākumi un procesuālās garantijas, kas attiecas uz pārskatīšanu tiesā un juridisko pārstāvību. Visbeidzot, priekšlikumos ir viennozīmīgi aizliegts aizturēt nepavadītus bērnus, kuri meklē patvērumu.

Komisijas 2010. gadā pieņemtajā rīcības plānā par nepavadītiem nepilngadīgiem²⁶ ir paredzēta kopīga ES pieeja attiecībā uz **nepavadītiem vai no ģimenes nošķirtiem bērniem**, kuri ierodas no trešām valstīm. Rīcības plānā ir izklāstīti bērna vajadzībām atbilstoši uzņemšanas pasākumi un procesuālās garantijas, kas jāpiemēro no brīža, kad bērns ir atklāts, līdz ilgtspējīga risinājuma atrašanai. Rīcības plānā ir uzsvērti arī pienācīgas bērnu juridiskās pārstāvības nozīme un ierosināti pasākumi, lai novērstu trūkumus aprūpē, ko nepavadīti bērni, kuri meklē patvērumu, saņem Eiropas Savienībā²⁷, un lai nepieļautu to nepavadīto bērnu pazušanu, kuri atrodas valsts iestāžu aprūpē.

Pieredzējuši un labi **apmācīti speciālisti** var nepieļaut problēmu rašanos un palīdzēt bērniem tikt galā ar piedzīvotās traumas izraisītajām sekām. Speciālistiem, kuri strādā ar bērniem un bērnu labā, jābūt pienācīgi apmācītiem par dažāda vecuma bērnu tiesībām un vajadzībām, kā arī par šo bērnu vajadzībām pielāgoto procedūru veidiem. Tiem jābūt arī apmācītiem saziņā ar visu vecumu bērniem visos attīstības posmos, kā arī ar bērniem, kuri atrodas īpaši apdraudētās situācijās.

2009. gadā vairāk nekā seši miljoni jauniešu pārtrauca **mācības un apmācību**, ieguvuši tikai zemākā līmeņa vidējo izglītību vai pat zemāka līmeņa izglītību. 17,4 % no viņiem pabeidza tikai pamatizglītības kursu. Tāpēc viens no pamatmērķiem, par kuriem Eiropadome vienojās stratēģijas „Eiropa 2020” ietvaros, ir samazināt priekšlaicīgi mācības pārtraukušo skolēnu īpatsvaru zem 10 %. Sniedzot visiem bērniem piekļuvi **agrīnai pirmsskolas izglītībai** un aprūpei, tiek likti pamati sekmīgai mūžizglītībai, sociālai integrācijai, personīgai attīstībai un vēlākai nodarbinātībai. Komisija ir jau noteikusi konkrētus politiskus pasākumus un ieteikumus, lai novērstu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu²⁸. Sadarbībā ar dalībvalstīm tā sekmēs arī iniciatīvas, lai veicinātu kvalitatīvu agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi, cīnītos pret segregāciju izglītības sistēmās un izplatītu labo praksi.

²⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei „Rīcības plāns par nepavadītiem nepilngadīgiem (2010.–2014. gads)”, COM(2010) 213 galīgā redakcija; pieejams tīmekļa vietnē <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0213:FIN:LV:PDF>.

²⁷ ES Pamattiesību aģentūras ziņojums „No ģimenes nošķirti bērni, kuri meklē patvērumu ES dalībvalstīs”, 2010. gada aprīlis.

²⁸ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršana – būtisks ieguldījums stratēģijā Eiropa 2020”, COM(2011) 18 galīgā redakcija; pieejams tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/earlycom_lv.pdf.

Īpašu satraukumu rada **romu bērnu** situācija Eiropas Savienībā; tā pamatā ir vairāki faktori, kas var padarīt viņus īpaši neaizsargātus²⁹ un pakļaut tādiem apdraudējumiem kā slikta veselība, slikts mājoklis, nepietiekams uzturs, atstumtība, diskriminācija un vardarbība³⁰. Romu bērnu sociālā atstumtība bieži ir saistīta ar dzimšanas reģistrācijas trūkumu, zemo līdzdalības līmeni mācībās agrīnas pirmsskolas izglītības un augstākās izglītības iestādēs, augsto priekšlaicīgi skolu pametušo īpatsvaru, cilvēku tirdzniecību un darba ekspluatāciju. Segregācija ir izšķirošs šķērslis, kas liedz romu bērniem piekļūt kvalitatīvas izglītības iespējām.

Bērni var pazust neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma vai sociālā statusa. Ir maz zināms par iemesliem, kādēļ bērni **bēg** no mājām vai iestādēm, kurās viņi dzīvo, bet mēs zinām, ka briesmas ir ārkārtīgi lielas, proti, ir apdraudēta viņu drošība, garīgā un fiziskā veselība, labklājība un dzīvība. Pazudušus bērnus var pakļaut vardarbībai un ļaunprātīgi izmantot, viņi var kļūt par cilvēku tirdzniecības upuriem vai būt spiesti ubagot un nodarboties ar prostitūciju.

Komisija ir noteikusi vairākus instrumentus, kas var palīdzēt bērnu pazušanas gadījumā. Kopš vairākiem gadiem dažās dalībvalstīs³¹ ir ieviestas sabiedrības brīdināšanas sistēmas, ko izmanto bērnu nolaupīšanas gadījumos vai bērnu pazušanas gadījumos, ja pazušanas apstākļi varētu radīt nopietnas briesmas šo bērnu drošībai un labklājībai. Komisija turpinās veicināt dalībvalstu pārrobežu sadarbību bērnu noziedzīgas nolaupīšanas gadījumos, izmantojot sabiedrības **brīdināšanas mehānismus par bērnu pazušanu**. Lai pastiprinātu sadarbību šajā jomā, dalībvalstis 2009. gada jūnijā vienojās pazudušu bērnu meklēšanā efektīvāk izmantot Šengenas Informācijas sistēmu un *SIRENE* birojus, kas atrodas katrā dalībvalstī. Komisija veicinās šo procesu, pieņemot ar Komisijas lēmumu līdz 2011. gada maijam jaunu *SIRENE* rokasgrāmatas versiju. Tajā būs iekļauts šādos gadījumos piemērojamo noteikumu un procedūru kopums.

Palīdzības dienesta numurs 116 000 pazudušu bērnu meklēšanai sniedz palīdzību un atbalstu, un reizēm tas varētu būt dzīvības un nāves jautājums pazudušiem bērniem un viņu vecākiem. Ņemot vērā sliktos rezultātus palīdzības dienesta izveidē Eiropas Savienībā, Komisija 2010. gadā pieņēma paziņojumu³², lai mudinātu dalībvalstis prioritārā kārtā izveidot palīdzības dienestu pazudušu bērnu meklēšanai un nodrošināt, ka piedāvātais pakalpojums ir vienādi augsti kvalitatīvs visā Savienībā. Komisija turpinās cieši uzraudzīt palīdzības dienesta pazudušu bērnu meklēšanai izveidi visās dalībvalstīs. Ja saprātīgā laikposmā netiks gūti turpmāki panākumi, Komisija apsvērs iespēju iesniegt tiesību akta priekšlikumu, lai tādējādi nodrošinātu, ka palīdzības dienesta numurs 116 000 pilnībā darbojas visās dalībvalstīs.

Bērni var būt arī īpaši apdraudēti saistībā ar moderno tehnoloģiju. Tiešsaistes tehnoloģijas sniedz bērniem un jauniešiem vienreizējas iespējas iegūt zināšanas un ļauj viņiem digitāli mācīties un piedalīties sabiedriskās diskusijās. Bērni ir īpaši apdraudēti tad, ja viņi audiovizuālajos plašsaziņas līdzekļos un internetā saskaras ar kaitīgu saturu un izturēšanos,

²⁹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai „Nediskriminācija un vienlīdzīgas iespējas. No jauna izteikta apņemšanās”, COM(2008) 420 galīgā redakcija; pieejams tīmekļa vietnē <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0420:FIN:LV:PDF>.

³⁰ „Šķēršļu novēršana: romu sievietes un valsts veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība”. Bijušā Eiropas Rasisma un ksenofobijas novēršanas centra (tagad – ES Pamattiesību aģentūra) ziņojums, 2003. gads.

³¹ Sistēma brīdināšanai par bērnu pazušanu līdz šim ir ieviesta astoņās dalībvalstīs: Nīderlandē, Portugālē, Francijā, Luksemburgā, Beļģijā, Grieķijā, Vācijā un Apvienotajā Karalistē.

³² Komisijas paziņojums „Zvani uz 116 000 – Eiropas palīdzības dienests pazudušu bērnu meklēšanai”, COM(2010) 674; pieejams tīmekļa vietnē <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0674:FIN:LV:PDF>.

piemēram, **iebidēšanu** un **uzmākšanos tiešsaistē**. Bērni visur Eiropā izsakās, ka viņi ikdienā saskaras ar fizisku un emocionālu **iebidēšanu skolās**³³. Iebiedēšana tiešsaistē tiek uztverta kā moderna iebiedēšanas izpausme, uz kuru steidzami jāreaģē, iesaistot visas ieinteresētos dalībniekus, piemēram, sociālo kontaktu vietnes, interneta pakalpojumu sniedzējus un policiju. Komisijas mērķis ir panākt **bērnu**, tostarp viņu personas datu³⁴, efektīvu aizsardzību **digitālajā vidē**, vienlaikus pilnībā ievērojot bērnu tiesības piekļūt internetam, kas veicina viņu sociālo un kultūras attīstību. Izmantojot programmu „Drošāks internets”³⁵, Komisija koordinē un atbalsta centienus, lai apmācītu un aizsargātu bērnus, kuri lieto internetu. Dažādi informācijas un komunikāciju tehnoloģiju nozares sektori ir iesaistījušies pašregulācijas iniciatīvās, kuru mērķis galvenokārt ir uzlabot to **bērnu aizsardzību, kuri izmanto mobilo tālrunus**³⁶ un **sociālo kontaktu veidošanas pakalpojumus**³⁷, kā arī Paneiropas spēļu informācijas sistēmā, ar kuru novērtē **video un tiešsaistes spēles**³⁸. Komisija tagad pastiprināti aicinās rīkoties, vēršoties pie mobilo ierīču un spēļu konsoļu ražotājiem, interneta pakalpojumu sniedzējiem, mobilo lietojumprogrammu un satura sniedzējiem, patērētāju organizācijām, pētniekiem un bērnu labklājības organizācijām.

Komisija cieši uzrauga to, kā dalībvalstis savos tiesību aktos transponē **Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu**³⁹, kam bija noteikts termiņš līdz 2009. gada 19. decembrim. Ar direktīvu paplašina standartus bērnu aizsardzībai no tradicionālajām televīzijas programmām līdz strauji pieaugošajiem audiovizuālo mediju pakalpojumiem pēc pieprasījuma, jo īpaši internetā.

³³ Eurobarometer kvalitatīvs pētījums par bērnu tiesībām (2010. gada oktobris), pieejams tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/quali/ql_right_child_sum_en.pdf.

³⁴ Skatīt 2.1.2. punktu Komisijas paziņojumā „Vispusīga pieeja personas datu aizsardzībai Eiropas Savienībā”, COM(2010) 609 galīgā redakcija; pieejams tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0006/com_2010_609_lv.pdf.

³⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Lēmums Nr. 1351/2008/EK, ar ko izveido daudzgadu Kopienas programmu to bērnu aizsardzībai, kuri izmanto internetu un citas saziņas tehnoloģijas, OV L 348, 24.12.2008., 118.–127. lpp.

³⁶ http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/mobile_2005/europeanframework.pdf.

³⁷ http://ec.europa.eu/information_society/activities/social_networking/docs/sn_principles.pdf.

³⁸ <http://www.pegi.info/>.

³⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 10. marta Direktīva 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva), OV L 95, 15.4.2010., 1.–24. lpp.

Darbības

Komisija veicinās neaizsargātu bērnu aizsardzību un sekmēs viņu atbildības sajūtu, īstenojot šādus pasākumus:

6. atbalstīt labas prakses apmaiņu un uzlabojumus to uzraudzības darbinieku un valsts iestāžu apmācībā, kam ir cieša saskare ar nepavadītiem bērniem (2011.–2014. gads);
7. veltīt bērniem īpašu uzmanību saskaņā ar „ES programmu attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām”, kas tiks pieņemta 2011. gada pavasarī, un īpaši veicināt struktūrfondu efektīvāku izmantošanu romu integrācijai;
8. nopietni mudināt un atbalstīt visas dalībvalstis, lai nodrošinātu, ka tiek ātri ieviests un pilnībā darbojas palīdzības dienesta numurs 116 000 pazudušu bērnu meklēšanai un brīdināšanas mehānismi bērnu pazušas gadījumos (2011.–2012. gads);
9. ar programmas „Drošāks internets” palīdzību un sadarbībā ar rūpniecības nozari, tai īstenojot pašregulācijas iniciatīvas, atbalstīt dalībvalstis un citas ieinteresētās personas ar nolūku pastiprināt preventīvus pasākumus un bērnu atbildības sajūtu un līdzdalību, lai gūtu maksimālu labumu no tiešsaistes tehnoloģijām un cīnītos pret iebiedēšanu tiešsaistē, saskari ar kaitīgu saturu un citiem apdraudējumiem tiešsaistes tehnoloģiju izmantošanas rezultātā (2009.–2014. gads).

2.3. Bērni ES ārējās darbībās

ES ir apņēmības pilna prioritārā kārtā **veicināt un aizsargāt bērnu tiesības arī savās ārējās darbībās**⁴⁰, tostarp tiesu iestāžu sadarbībā civillietās tajās jomās, kas ietilpst ES kompetencē. Šajā saistībā ir ļoti svarīgi, ka Eiropas Savienībai ir spēcīga un vienota nostāja ārējos jautājumos, kas skar bērnu tiesības attiecībās ar trešām valstīm, lai vajadzības gadījumā spētu ātri un efektīvi rīkoties. ES ārējā politika bērnu tiesību jomā tiks īstenota saskaņā ar 2008. gada paziņojumu „Īpaša vieta bērniem ES ārējās darbībās” un tam pievienoto rīcības plānu.

ES ir cieši apņēmusies izskaust jebkādu vardarbību pret bērniem. Apmēram 200 miljoni bērnu pasaulē katru gadu ir liecinieki vardarbībai ģimenē, vairāk nekā 200 miljoni bērnu pasaulē ir pakļauti seksuālai vardarbībai, vairāk nekā 50 000 bērnu katru gadu tiek noslepkavoti un līdz diviem miljoniem bērnu tiek ārstēti slimnīcās no vardarbības rezultātā gūtiem ievainojumiem. ES turpinās īstenot ES pamatnostādnes par bērnu tiesībām, kas šobrīd pievēršas **pret bērniem vērstas jebkāda veida vardarbības** apkarošanai. Līdz 2011. gada beigām ES izvērtēs pamatnostādņu īstenošanu kopš 2007. gada. Tematiskajā programmā „Ieguldījums cilvēkos” ir paredzēts finansēt 2011.–2013. gadā projektus, kuru mērķis ir pret bērniem vērstas vardarbības apkarošana.

Joprojām vairāk nekā 200 miljoni bērnu pasaulē strādā **bērnu darbu**, un vismaz 115 miljoni no viņiem ir spiesti strādāt vissliktākajos apstākļos. Saskaņā ar 2010. gada Komisijas dienestu darba dokumentu un Padomes secinājumiem par bērnu darbu ES turpinās savus centienus izskaust bērnu darbu. Līdz 2011. gada beigām ES sagatavos ziņojumu par bērnu darba vissliktākajām izpausmēm un tirdzniecību, ņemot vērā starptautisko pieredzi un kompetentu

⁴⁰ Balstoties uz 2006. gada paziņojumu „Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām”, tika izstrādāts visaptverošs politisks regulējums ES ārējās darbībās, tostarp paziņojums „Īpaša vieta bērniem ES ārējās darbībās” un tam pievienotais dienestu darba dokuments „Bērni ārkārtas un krīzes situācijās” (2008. gads), ES pamatnostādnes par bērnu tiesībām (2007. gads), ES pamatnostādnes par bērniem un bruņotiem konfliktiem (2003. gads, atjauninātas 2008. gadā), Padomes secinājumi par bērnu tiesībām attīstības sadarbības un humānās palīdzības kontekstā (2008. gads) un Padomes secinājumi par bērnu darbu (2010. gads).

starptautisku organizāciju viedokli. Tematiskās programmas „Ieguldījums cilvēkos” ietvaros ES 2011. gadā atlasīs projektus, kas pievēršas bērnu darbam trešās valstīs.

Bērni, kuri atrodas bruņotos konfliktos⁴¹, ir īpaši neaizsargāti, īpaši tad, ja viņi ir zaudējuši savus vecākus vai aprūpētājus vai ir nošķirti no tiem. Bērni ir pakļauti riskam, kas saistīts ar vervēšanu bruņotos grupējumos, seksuālu vardarbību un ekspluatāciju vai cilvēku tirdzniecību. Bērni daudz lielākā mērā cieš no pārtikas trūkuma un slimībām, jo viņiem tiek liegta piekļuve sociālajiem pamatpakalpojumiem, veselības aprūpei un izglītības sistēmai. Tiek lēsts, ka bruņotos spēkos un bruņotos grupējumos pastāvīgi ir iesaistīti 300 000 bērnu, no kuriem 40 % ir meitenes. Balstoties uz konkrētiem pasākumiem, kas paredzēti 2010. gadā pieņemtajā „ES pamatnostādņu par bērniem bruņotos konfliktos” īstenošanas stratēģijā, ES turpinās savu darbu, lai aizsargātu to bērnu tiesības, kurus tādā vai citādā veidā skar bruņotie konflikti.

Bērnu seksa tūrisms ir jāizskauž. Šī parādība ir daļa no organizētās sekas industrijas, kas aptver prostitūciju, cilvēku tirdzniecību, bērnu pornogrāfijas materiālu ražošanu un izplatīšanu un bērnu ekspluatāciju, ko veic personas, kas ceļo un izdara dzimumnoziegumus. Tā kā tikai nedaudzas personas, kas ceļo un izdara dzimumnoziegumus, tiek sauktas pie kriminālatbildības savās valstīs Eiropas Savienībā, ir jāīsteno, lai palielinātu Eiropas Savienībā izmeklēšanu skaitu un saukšanu pie atbildības par nodarījumiem, kas izdarīti ārpus Eiropas Savienības.

ES turpinās **politisku dialogu** ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām, lai panāktu bērnu tiesību turpmāku ievērošanu un veicināšanu vai to uzlabošanu. Saistībā ar savu **politiku paplašināšanās jomā** ES turpinās veicināt bērnu aizsardzības reformu un cieši uzraudzīs panākumus, ko kandidātvalstis un iespējamās kandidātvalstis visa pievienošanās procesa laikā gūst bērnu tiesību jomā, īpaši attiecībā uz etnisko minoritāšu un sociāli atstumto grupu, piemēram, romu bērniem, kas ir atzīti par īpaši neaizsargātiem.

Izejas punkts **divpusējai sadarbībai** ar trešām valstīm būs tādi pasākumi kā, piemēram, paplašināt bērnu tiesībām veltītās attīstības programmas, lai, piemēram, atbalstītu spēcīgākas valstu struktūras un iestādes, tostarp izveidojot neatkarīgas iestādes bērnu tiesību jomā, sekmētu likumdošanas reformas saskaņā ar attiecīgajiem starptautiskiem standartiem un veicinātu bērnu tiesības, izmantojot **tirdzniecības instrumentus un starptautiskas sarunas**.

Daudzpusējās sadarbības ietvaros ES turpinās atbalstīt starptautiskas iniciatīvas, tostarp iesniedzot rezolūcijas ANO Ģenerālajā asamblejā un ANO Cilvēktiesību padomē. ES pastiprinās arī sadarbību ar starptautiskām ieinteresētajām personām.

Humānās palīdzības jomā ES, ievērojot 2008. gada Komisijas dienestu darba dokumentu „Bērni ārkārtas un krīzes situācijās”⁴², turpinās un palielinās atbalstu projektiem un darbībām, kas tieši pievēršas to bērnu īpašajām vajadzībām, kuri atrodas ārkārtas situācijās.

⁴¹ Tiek lēsts, ka pagājušā desmitgadē vien bruņoti konflikti ir atņēmuši dzīvību vairāk kā diviem miljoniem bērnu un fiziski sakropļojuši vēl sešus miljonus bērnu, savukārt apmēram 20 miljoni bērnu ir pārvietoti vai kļuvuši par bēgļiem, un viens miljons bērnu konfliktu rezultātā ir kļuvuši par bāreņiem.

⁴² Komisijas paziņojums „Īpaša vieta bērniem ES ārējās darbībās”, COM(2008) 55 galīgā redakcija; tas pieejams tīmekļa vietnē <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0055:FIN:LV:PDF>.

Darbība

10. ES turpinās īstenot 2007. gada ES pamatnostādnes par bērnu tiesību aizsardzību un veicināšanu⁴³, kas pievēršas pret bērniem vērstas jebkāda veida vardarbības apkarošanai. ES arī izvērtēs pamatnostādņu īstenošanu. ES īsteno ES pamatnostādnes par bērniem un bruņotiem konfliktiem⁴⁴, balstoties uz 2010. gadā grozīto īstenošanas stratēģiju.

3. BĒRNU LĪDZDALĪBAS UN INFORMĒTĪBAS VEICINĀŠANA

Divu 2008. un 2009. gadā veikto *Eurobarometer* aptauju rezultāti liecināja, ka 76 % no aptaujātajiem bērniem⁴⁵ nezināja par savām tiesībām un 79 % nezināja, pie kā viņi var vērsties ārkārtas situācijā. Uz jautājumu, kas Eiropas Savienībai būtu jādara, lai veicinātu un aizsargātu bērnu tiesības, 88 % aptaujāto norādīja, ka Eiropas Savienībai saprotamā veidā būtu jāsniedz bērniem vairāk informācijas par viņu tiesībām.

Pilnīga bērnu tiesību atzīšana nozīmē, ka **bērniem jādod iespēja izteikt savu viedokli** un piedalīties viņus ietekmējošo lēmumu pieņemšanā. Pamattiesību hartas 24. panta 1. punktā ir noteikts, ka atbilstīgi bērnu vecumam un briedumam Eiropas Savienībai jāņem vērā viņu viedoklis jautājumos, kas skar bērnu intereses.

Darbs, ko Komisija līdz šim veikusi, lai **apspriestos ar bērniem un viņus uzklausītu**⁴⁶, ir sākumpunkts, lai radītu iespējas plašākai bērnu līdzdalībai tādu pasākumu un politikas virzienu izstrādē un īstenošanā, kas viņus skar, piemēram, izglītības, veselības aprūpes vai vides politikas jomā. Tāpēc Komisija izmantos pieredzi, kas gūta Eiropas forumā par bērnu tiesībām, un turpinās sadarboties ar šo forumu un bērnu tiesībsargiem, kā arī ar citiem svarīgiem partneriem šajā jomā.

Lai **bērņus labāk un efektīvāk informētu** par viņu tiesībām un attiecīgo ES politiku, būs jākonsolidē un jāmodernizē esošie informēšanas līdzekļi. Bērniem paredzēta informācija Eiropas Savienības tīmekļa portālā *EUROPA* šobrīd ir atrodamā vietnēs „*Ātrās saites bērniem*”⁴⁷ un „*Palīgs skolotājiem*”⁴⁸. Šīs saites sniedz piekļuvi visu ES iestāžu sagatavotajai informācijai, kas attiecas uz bērniem. Daudzi no šajās tīmekļa vietnēs pieejamiem informatīvajiem materiāliem ir atrodamī arī atsevišķu Komisijas ģenerāldirektorātu vai citu ES iestāžu tīmekļa vietnēs. Tomēr šobrīd trūkst aptverošas, konsolidētas un viegli pieejamas informācijas par bērnu tiesībām un ES politiku, kas skar bērņus.

Darbība

11. Komisija 2011. gadā portālā *EUROPA* izveidos vienotu sākumlapu ar bērniem paredzētu informāciju par Eiropas Savienību un bērnu tiesībām. Šī sākumlapa ļaus viegli piekļūt informācijai, kas ir saprotama dažāda vecuma bērniem un kuru var izmantot vecāki un skolotāji, lai atrastu informāciju un mācību materiālus. Komisija aicinās citas ES iestādes pievienoties šai iniciatīvai.

⁴³ Pieejamas tīmekļa vietnē <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16031.07.pdf>.

⁴⁴ Pieejamas tīmekļa vietnē <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/10019.lv08.pdf>.

⁴⁵ Pieejamas tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_235_en.pdf un http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_273_en.pdf.

⁴⁶ *Eurobarometer* kvalitatīvs pētījums par bērnu tiesībām (2010. gada oktobris), pieejams tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/quali/ql_right_child_sum_en.pdf.

⁴⁷ http://europa.eu/quick-links/eu-kids/index_lv.htm.

⁴⁸ http://europa.eu/teachers-corner/index_lv.htm.

SECINĀJUMS

Ar šo ES plānu par bērnu tiesībām Komisija aicina ES iestādes un dalībvalstis no jauna apliecināt savu apņemšanos pastiprināt centienus, lai aizsargātu un veicinātu bērnu tiesības. ES rīcībai jākļūst par paraugu, lai nodrošinātu, ka tiek ievēroti Līgumu, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas un *UNCRC* noteikumi, kas attiecas uz bērnu tiesībām. Komisija regulāri pārskatīs panākumus, kas gūti ES plāna par bērnu tiesībām īstenošanā, iekļaujot šo pārskatu savā gada ziņojumā par Pamattiesību hartas piemērošanu.

Kā uzsvērts stratēģijā „*Europe 2020*”, neieguldot pietiekamus līdzekļus politikas virzienos, kas skar bērnus, tas ilgtermiņā varētu būtiski ietekmēt mūsu sabiedrības. Daudzās no šīm politikas jomām ir nepieciešama dalībvalstu rīcība, un Komisija ir gatava sniegt savu atbalstu un sadarboties. Komisija arī turpmāk sniegs savu ieguldījumu kopīgajos centienos, kuru mērķis ir panākt visu bērnu labklājību un drošību. Visām iesaistītajām personām jāatjauno sava apņemšanās, lai īstenotu redzējumu par tādu pasauli, kurā bērni var būt bērni un var droši dzīvot, spēlēties, mācīties, pilnībā attīstīt savu potenciālu un gūt maksimālu labumu no visām esošajām iespējām.